نقش اعمال

در زندگی دنیا و آخرت

تألیف: علامه اشرف علی تهانوی

ترجمه: مولانا محمد دهقان

www.ketab.ir

تهانوی، اشرفعلی، ۱۸۶۸ - ۱۹۴۴م
نقش اعمال در زندگی دنیا و آخرت/ تالیف اشرف علی تهانوی، ترجمه محمد دهقان. - تربت جام: آوای اسلام، ۱۳۸۵.
۹۰ص ISBN: 964-2555-00-x
فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
عنوان اصلی: جزاء الاعمال.
فارسی - عربی.
کتابنامه به صورت زیرنویس.
۱. اخلاق اسلامی. ۲. گناه (اسلام). احادیث. الف. دهقان، محمد، مترجم. ب. عنوان.
۲۹۷/۶ BP ۲۴۸/ت ۸۸ج ۴۰۴۱
کتابخانه ملی ۸۲-۳۷۵۰۳م

نقش اعمال در زندگی دنیا و آخرت

تالیف: علامه اشرفعلی تهانوی

مترجم: عبدالقادر دهقان

ناشر: آوای اسلام

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۵

قیمت: ۶۰۰۰ ریال

چاپخانه: دقت ۳۴۱۹۵۶۰

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می باشد.

شابک: ۹۶۴-۲۵۵۵-۰۰-x

مرکز پخش: انتشارات آوای اسلام - تلفن: ۰۹۱۵۵۱۸۸۳۴۲

www.ketab.ir

فهرست مطالب

گفتار نخست ۵
مقدمه مؤلف ۹
پیش در آمد ۱۳
بخش اول ۱۷
آثار و زیان‌های گناه در دنیا ۱۹
زیان‌های گناه ۲۴
پ احساس وحشت ۲۴
تاریکی قلب ۲۵
کوتاهی عمر ۲۶
ذلت به پیشگاه خدا ۲۸
فساد عقل ۲۹
لعنت شدگان ۳۰
برخی دیگر از زیان‌های گناه ۳۲
بخش دوم ۳۸
فواید عبادات در دنیا ۴۰
تأثیر دعا ۵۳
بخش سوم ۵۷
ارتباط تنگاتنگ کیفر اخروی با گناه ۵۹
تجسم آثار اعمال در عالم برزخ ۶۲

www.ketab.ir

کیفر مانعان زکات ۶۵
پرچم پیمان شکنی ۶۶
شکنجه به وسیله کالاهای سرقت شده ۶۶
نماد غیبت ۶۷
آراء صاحب نظران در مورد صورت مثالی اشیاء ۶۸
پاسخ برخی از شبهات ۶۹
نماد برخی از اعمال، از زبان مولانا جلال‌الدین رومی ۷۱
جان سخن ۷۳
بخش چهارم ۷۵
نقش طاعات در پاداش آخرت ۷۷
صورت تجسمی اذکار ۷۷
نماد سوره‌های بقره و آل عمران ۷۷
سوره اخلاص ۷۸
تشبیه عمل جاری به چشمه ۷۸
تشبیه دین و لباس ۷۸
مثال علم ۷۹
مثال نماز ۷۹
مشابهت صراط مستقیم و پل صراط ۷۹
یک پیشنهاد مفید ۸۳
خاتمه ۸۴
فصل اول ۸۴
فصل دوم ۸۶
www.ketab.ir

گفتار نخست

پس ازستایش حق و درود بر نبی برحق:

انسان‌ها هماره خواهان سعادت و خوشبختی بوده و هستند و برای رسیدن به این هدف بزرگ به راهکارها و برنامه‌های گوناگون متوسل شده‌اند ولی ره به جایی نبرده‌اند، زیرا این تدابیر و برنامه‌ها الهی نبوده و مبتکران آنها فقط بعد مادی را در نظر داشته از جنبه معنوی غافل مانده‌اند.

آنان نقش اعمال را در زندگی نادیده انگاشته و فکر کرده‌اند اعمال (اعم از نیک و بد) در زندگی دنیا هیچ نقشی ندارند و پاداش و کیفر، منحصر به جهان دیگر است و بس. غافل از اینکه جهان هستی روی برنامهٔ دقیقی استوار است و نمی‌توان عملکرد انسان را بی تأثیر دانست.

با مطالعهٔ تاریخ ملل گذشته که قرآن کریم آن را به خوبی ترسیم نموده است می‌توان دریافت که نخستین نتایج اعمال، در دنیا انعکاس می‌یابد. خداوند می‌فرماید:

(وَ لَو انَّ اَهلَ القُریٰ آمنوا واتَّقَوا لَفَتَحنَا عَلیهِم بَرَکاتٍ مِنَ السَّماءِ وَالاَرضِ وَ لٰکِنْ کَذَّبوا فَاَخذْنَاهُم بِمَا کَانوا یَکسِبُون)[1]

۱- اعراف: ۹۶

www.ketab.ir

«اگر ساکنان شهرها و آبادی‌های (نابود شده) ایمان می‌آوردند و تقوا پیشه می‌کردند درهای برکات آسمان وزمین را بر آنها می‌گشودیم، ولی آنان پیامبران و آیات خدا را تکذیب کردند ما هم آنها را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم.»

نیز می‌فرمایند: زندگی پاکیزه و خوشبختی در گرو ایمان و عمل صالح است:

(مَن عَمِلَ صَالِحاً مِن ذَكَرٍ او اُنثیٰ وَ هُو مُؤمِنٌ فَلَنُحيِيَنَّه حَيٰوةً طَيِبةً)(۱)

«هرکس عمل صالح انجام دهد، اعم از مرد و زن،به او زندگی پاکیزه می‌بخشیم و آنها را به بهترین اعمالی که انجام دادند پاداش خواهیم داد.»

از آیات بالا نتیجه می‌گیریم که رمز خوشبختی و رستگاری دنیا و آخرت در اجرای دستورهای الهی و موازین شرع متین و پیروی از سنن نبوی نهفته است.

پس باید به سوی خدا بازگشت و سر بر آستان عبودیت او سایید. زیرا او پوزش‌پذیر است آن گونه که خود می‌فرماید:

(ثُمَّ اِنَّ رَبَّکَ لِلَذِينَ عَمِلُوا السّوءَ بِجَهالَةٍ ثُم تَابوا مِن بَعدِ ذَالکَ وَ اَصْلَحوا اِنَّ رَبَّکَ مِن بَعدِهَا لَغفُورٌ رَحِيم)(۲)

«همانا پروردگارت برای کسانی که به نادانی اعمال بد انجام داده‌اند و سپس توبه کرده‌اند و اعمال خود را اصلاح نموده‌اند آمرزنده و مهربان

۱- نحل: ۹۷

۲- نحل: ۱۱۹

www.ketab.ir

است.»

رساله حاضر یکی از آثار ارزندهٔ دعوتگر و مصلح نامی، علامه اشرف علی تهانوی است. مؤلف در این نوشتار از قرآن و سنت ثابت نموده است که پاداش و کیفر اعمال،منحصر به جهان آخرت نیست، بلکه اعمال، در دنیا نیز زندگی انسان را تحت الشعاع قرار می‌دهند و طبعاً خوشبختی یا بدبختی می آفرینند.

ترجمهٔ فارسی این اثر گرانبها به قلم والد گرامی و مربی روحی و جسمی بنده، ناظم و استاد حوزه علمیه عین العلوم گشت انجام شده است، ایشان این کتاب را سالها قبل، برای دروس اخلاقی روزانه که برای طلاب و عموم مردم برگزار شده است، ترجمه نموده‌اند. حال که به چاپ و نشر آن مصمم شدیم، ایشان به علت اینکه عمل جراحی در چشمشان صورت گرفته بود، نگارش مقدمه را به حقیر واگذار نمودند، لذا جهت امتثال امر این چند سطر قلمی شد.

امید است که این خدمت ارزنده مورد قبول حق قرار گیرد و جزء حسنات مؤلف و مترجم به حساب آید.

عبدالقادر دهقان سراوانی

عفاالله عنه.

۱۴۲۴/۱۰/۲۵ هـ

www.ketab.ir

بسمه تعالی

مقدمه مؤلف

الحمدلله الذی تجلب النعم بطاعته والنقم بمعصیته والصلوة والسلام الاتمان الاکملان علی سیدنا محمد نبیه الذی جعل العز لمن والاه والذی جعل الذل والهوان علی من عاداه و علی آله و اصحابه الذین اتبعوه فی المنشط والمکره والیسر والعسر رضی الله تعالی عنهم و وفقنا للتأسی بهم.

امروزه اغلب مردم نسبت به طاعات و عبادات سستی و غفلت نشان می‌دهند و بی باکانه به گناه و معصیت سرگرم هستند، به نظر بنده بزرگترین عامل این پدیده این است که پاداش اعمال را اعم از نیک و بد، فقط به آخرت، منحصر دانسته‌اند و فکر نمی‌کنند که برخی از آثار و نتایج گناهان در دنیا نیز آشکار می‌گردد و از آنجا که اعمال بر روان فرد، تأثیر می‌گذارند، پاداش و کیفر دنیوی زودتر دامن گیر انسان می‌شود و سپس در مرحله دوم، نوبت به کیفر آخرت می‌رسد. عموم مردم رابطه قوی و تنگاتنگی را که بین مؤثر و اثر و سبب و مسبب وجود دارد، نادیده می‌گیرند و فکر می‌کنند که حوادث جهان بدون هیچ عاملی خود بخود صورت می‌گیرد، هر که را بخواهند بی جهت شکنجه و مجازات می‌کنند و هر که را بخواهند نعمت و ثروت می‌بخشند. و گویا اعمال در این رابطه هیچ نقشی ندارند[1] حال آنکه این پندار، خلاف آیات و

۱- اگر کسی بگوید که در حدیث آمده است که هیچکس به وسیله عمل خویش به

www.ketab.ir

احادیث صحیح است چنانکه در آینده توضیح خواهیم داد.

اینجا بود که برای رفع این توهم، دو نکته مهم و اساسی به ذهنم رسید، نخست اینکه از کتاب و سنت و آثار علمای محقق ثابت کنیم که همان گونه که اعمال در آخرت مستوجب پاداش و کیفر هستند، در دنیا نیز زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. نکته دوم اثبات این حقیقت است که میان اعمال و نتایج اخروی، رابطه قوی و تنگاتنگ وجود دارد و همان گونه که به امر خدا آتش می‌سوزاندو غذا انسان را سیر می‌کند و آب آتش را خاموش می‌کند، اعمال نیز خوشبختی یا بدبختی می‌آفرینند.

امید است پس از اثبات و توضیح این دو نکته، شوق عبادت و حس دوری از معصیت تقویت شود.

و من الله التوفیق.

رسالهٔ حاضر به همین منظور نگاشته شده است و مشتمل بر یک تمهید و چهار بخش و خاتمه است بدین ترتیب که در تمهید و پیش در آمد، نقش اعمال را در پاداش و کیفر به طور اجمال بیان نموده‌ایم.

بهشت نمی‌رود، و از اینجا ثابت می‌شود که اعمال نقشی ندارند در پاسخ می‌گوییم: مطلب حدیث این نیست که اعمال نقش ندارند بلکه منظور این است که انسان نباید به عمل خود مغرور شود و از فضل و لطف الهی غافل بماند زیرا اعمال ما در برابر نعمتهای خداوند ناچیزند و بدون فضل خدا ره به جایی نمی‌برند و این فضل نیز به سبب اعمال نیکو حاصل می‌شود. پس اعمال جزیی از علت هستند. خداوند می‌فرمایند: «ان رحمة الله قریب من المحسنین»

بخش اول: آثار و زیان‌های گناه در دنیا را توضیح می‌دهد.

بخش دوم: در مورد فوائد طاعات و عبادات در دنیا است.

بخش سوم: پیرامون ارتباط کیفر اخروی با گناه است.

بخش چهارم: مبحث نقش طاعات در پاداش اخروی است.

در خاتمه به برخی از اعمال نیک و بد اشاره کرده‌ایم و سپس به پاسخ شبهاتی پرداخته‌ایم که موجب جرأت و بی باکی عوام گشته است.

الله سبحانه و تعالی به فضل و کرم خویش آن را بپذیرند و باعث رشد و هدایت همگان قرار دهند و از سر تقصیر ما بگذرد.

آمین

مؤلف

www.ketab.ir

پیش در آمد

بدون شک اعمال مستوجب پاداش و کیفر هستند، در قرآن مجید این حقیقت به عناوین مختلف بیان شده است، به آیات زیر توجه کنید:

۱ـ (فَلَمَّا عَتَوْا عَمَّا نُهُوْا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِين)[۱]

«پس چون از (ترک) آنچه از آن نهی شده بودند کبر ورزیدند به آنان گفتیم بوزینگان خوار و زبون باشید».

۲ـ (فَلَمَّا آسَفُونا انتَقَمْنا منهم)[۲]

«وقتی ما را خشمگین ساختند از آنها انتقام گرفتیم».

آیهٔ بالا گویای این حقیقت است که نارضایتی الله سبب انتقام گشته است.

۳ـ (ان تَتَّقُوا اللهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرقَانَاً وَ يُكَفِّر عَنكُم)[۳]

«اگر از خداوند بترسید برای شما فتحی قرار خواهد داد و گناهانتان را از شما خواهد زدود».

۴ـ (لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيْقَة لاَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقاً)[۴]

«اگر آنها مستقیم می‌ماندند بر راه ما آنها را به کثرت آب نوشیدنی

۱- اعراف: ۱۶۶

۲- الزخرف: ۵۵

۳- الانفال: ۲۹

۴- الجن: ۱۶

www.ketab.ir

می‌دادیم».

۵ـ (فَاِنْ تَابُوا وَ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَ اٰتُوا الزَّكٰوةَ فَاِخْوانُكُمْ فی الدّین)[۱]

«اگر توبه کنند و نماز را بر پای دارند و زکات را بپردازند برادران دینی شما هستند».

۶ـ (ذٰلِکَ بِمَا قَدَّمَتْ اَیْدِیْکُم)[۲]

«این به سزای عملکرد پیشین شماست».

۷ـ (بِمَا کُنتم تَعْمَلُونَ)

«این جزا به سبب اعمال شماست».

۸ـ (ذٰلِکَ جَزاءُهم بِاَنَّهُمْ کَفَرُوا بِاٰیٰتِنٰا)[۳]

«این است کیفر آنها چون به آیات ما کافر شدند».

۹ـ (فَعَصَوا رَسُولَ رَبِهِم فَاَخَذَهم اَخْذَةً رَابِیة)[۴]

«سپس از (فرمان) رسول پروردگارشان سرپیچی کردند آنگاه (خداوند) به مؤاخذه سخت آنان را فروگرفت».

۱۰ـ (فَکَذَّبُوهُما فَکَانوا مِنَ الْمُهْلَکِین)[۵]

«آنها حضرت موسی و حضرت هارون علیهم السلام را تکذیب کردند،

۱- توبه: ۱۱

۲- ال عمران: ۱۸۲

۳- اسراء: ۹۸

۴- الحاقة: ۱۰

۵- المؤمنون: ۴۸

www.ketab.ir

پس شدند از هلاک شدگان».

در جایی کلمه لولا وارد شده است:

۱۱ـ (فَلَولاَ اَنَّه کانَ مِنَ الْمُسَبِّحِیْن لَلَبِثَ فِی بَطْنِهِ الی یَومِ یُبْعَثُون)[۱]

«اگر او از نیایشگران نبود به یقین در شکم نهنگ تا روزی که (مردم) برانگیخته می‌شوند باقی می‌ماند».

از آیه بالا به وضوح پیداست که حضرت یونس به طفیل تسبیح، از آن مصیبت رهایی یافت.

۱۲ـ (وَ لَو اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا یُوعَظُونَ بِهِ لَکَانَ خَیْراً لَهُم)[۲]

«و اگر آنان آنچه را که به آن پند داده می‌شوند انجام می‌دادند قطعاً برایشان بهتر بود».

آیات بالا بیانگر این واقعیت اند که بین اعمال و پاداش، ارتباط تنگاتنگ وجود دارد.

۱- صافات ۱۴۳-۱۴۴

۲- النساء: ۶۶

www.ketab.ir